

Науковий та освітній
виміри сталого розвитку
суспільства

Освіта для сталого розвитку

... базується на фундаментальному припущенні, що людство має радикально змінити сучасний хід економічного, екологічного і соціального розвитку для забезпечення здорового та якісного життя майбутніх поколінь.

*План дій з ОСР у
Сполученому Королівстві, 2003*

Чому не традиційна освіта?

Яка освіта нам потрібна для досягнення сталого розвитку?

Традиційна освіта неспроможна задовольнити наші потреби з трьох критичних питань:

- А) вона не дозволяє нам бачити світ системно, зокрема на рівні вищої освіти, де більшість дисциплін існують ізольовано;***
- Б) вона не визнає цінності і підходи як критичні компоненти процесу навчання;***
- В) вона не забезпечує практичне вирішення фундаментальних місцевих, регіональних та глобальних проблем.***

Найважливіші характеристики освіти для сталого розвитку

- *Міждисциплінарність та
всеохоплення*
- *Визнання цінностей*
- *Критичне мислення та орієнтація
на розв'язання проблем*
- *Різноманітність методів*
- *Участь у прийнятті рішень*
- *Зв'язок з місцевими потребами*

Освітні зміни цінностей вимагають:

- **Нових знань та вмінь, сприятливих для вирішення проблем майбутнього;**
- **Суттєвої зміни моделей поведінки у бік формування орієнтованої на порозуміння культури взаємовідносин, відповідної споживчої культури, екологічного світогляду;**
- **Розуміння педагогічною спільнотою характеру суспільних потреб та змін соціального розвитку.**

4 головні теми освіти для сталого розвитку

- *Вдосконалення базової освіти*
- *Переорієнтація існуючої освіти на всіх рівнях на потреби сталого розвитку*
- *Підвищення громадського розуміння та обізнаності у питаннях сталого розвитку серед широких верств населення*
- *Тренінги та підготовка фахівців та активістів*

Зміст освіти для сталого розвитку

- Якість життя, соціальна справедливість та рівноправність
- Збереження різноманіття: культурного, соціального та біологічного
- Розвиток в межах відтворення екосистем
- Взаємозв'язок: у суспільстві, економіці та довкіллі
- Усвідомлення відповідальності перед майбутніми поколіннями
- Громадянська позиція, права та обов'язки громадян

Основними тенденціями сучасного розвитку освіти є:

- Відкритість;**
- Безперервність;**
- Трансформація у сферу освітніх послуг.**

Відкрита освіта передбачає:

- **Самостійність і провідну роль особистості у процесі свого навчання.**
- **Свободу вибору основних параметрів процесу навчання (часу, місця, тривалості, ціни, форм, методів, змісту, організації, цілей, джерел, засобів, оцінки, програми навчання, консультантів, викладачів, навчальних закладів, рівнів).**
- **Активну роль особи, яка навчається, перетворення її із об'єкту у реальний суб'єкт навчання шляхом залучення до визначення основних параметрів навчального процесу.**
- **Використання різних форм взаємодії між учасниками навчального процесу.**

Безперервна освіта передбачає:

- **Набуття людиною необхідних компетенцій (знань, умінь (навичок), якостей (установок, цінностей) відповідно до суспільних потреб.**
- **Розподіл процесу здобуття освіти на етапи - базову (дипломну освіту) та післядипломну освіту.**
- **Визначення пріоритетності освіти протягом всього життя як можливості вдосконалювати свої знання та вміння, пристосовуватися до змін середовища.**

Перетворення освіти на сферу освітніх послуг:

- **Заклади освіти стають середовищем для ефективного навчання.**
- **Орієнтація на індивідуалізацію потреб та запитів споживачів освітніх послуг.**
- **Розширення спектру змісту, видів, форм, методів навчання. Інноваційність як ключовий фактор розвитку сфери освітніх послуг.**
- **Зміна підходів щодо оцінки якості наданих освітніх послуг, що передбачає введення систем управління якістю освіти, орієнтацію на міжнародні професійні стандарти.**

Сучасні зміни у соціальному розвитку створили умови для формування двох ключових моделей освіти:

**ОСВІТА ДЛЯ СТАЛОГО
РОЗВИТКУ**

ВИПЕРЕДЖАЮЧА ОСВІТА

Освіта для сталого розвитку – це:

форма освітньої діяльності, спрямованої на впровадження ідей, принципів та цінностей сталого розвитку у навчання та виховання з метою формування культури ощадливого та відповідального відношення до природного та соціального оточення.

Щоб прийняти існуючі історичні виклики ХХІ століття, освіта повинна мати **випереджаючий** характер, тобто бути націленою на майбутнє, на розв'язання проблем нового століття, розвиток ключових компетенцій вихованців, формування в них нової культури, нових способів мислення та діяльності.

Ідея **випереджаючої освіти** вперше була сформульована у докладі Римському клубу «Нема меж навчання», підготовленому у 1979 р. Дж. Боткіним, Е.Ельманжером та М.Маліцем. Доклад діагностував невідповідність національних систем освіти пріоритетам та майбутнім потребам суспільства.

Освітня функція суспільства повинна мати інноваційний, прогностичний характер, тобто **випереджати** ті зміни, які відбуваються у світі.

Випереджаюча освіта для сталого розвитку – це:

концепція переходу сучасної освіти на засади сталого розвитку з врахуванням основних тенденцій соціальних змін.

Поняття сталого розвитку є доповненням до ідеї випереджаючої освіти, оскільки воно є метою або ідеалом суспільного розвитку в умовах глобалізації та поширення ситуацій несталості та соціальних ризиків.

**Метою випереджаючої освіти
для сталого розвитку**

***є створення умов для
виконання освітою функцій
випереджаючого чинника
соціальних змін, інтеграція
принципів, цінностей та
практик сталого розвитку у
всі аспекти навчання та
виховання.***

Основні цінності та принципи, на яких ґрунтується концепція випереджаючої освіти:

- Освіта має відповідати суспільним потребам та змінам соціального розвитку;**
- Основною цінністю освіти є особистість, її індивідуальні потреби;**
- Взаємодія в освітньому середовищі здійснюється за принципами партнерства, взаємності та толерантності;**
- Дії особистості будуються на принципах відповідальності, демократичності, громадянської**

Шляхи реалізації стратегії випереджаючої освіти для сталого розвитку:

- **переорієнтація наявних навчальних програм у напрямку соціальних, економічних, екологічних знань і перспектив;**
- **формування досвіду і цінностей, необхідних для сталого розвитку;**
- **участь у навчанні не тільки дітей, а й їхніх батьків з метою сприяння переходу суспільства до сталих моделей виробництва і споживання;**
- **сприяння підготовці кадрів в інтересах переходу до сталого розвитку.**